

PACIENT S METASTATICKÝM POSTIŽENÍM JATER PŘI KOLOREKTÁLNÍM KARCINOMU PO ÚSPĚŠNĚ PROVEDENÉM ALPPS

PATIENT WITH METASTATIC LIVER DISEASE IN COLORECTAL CANCER AFTER SUCCESSFUL ALPPS

**Matůš Peteja^{1,2}, Milan Lerch¹, Jan Žatecký^{1,2},
Lubomír Martínek², Petr Vávra^{2,3}**

Abstrakt

Uvedená kazuistika popisuje průběh diagnostiky a léčby 51 letého pacienta s kolorektálním karcinomem a metastatickým postižením jater. Nález v játrech byl konvenčními chirurgickými technikami neřešitelný, proto autoři přistoupili k dvoufázové resekci metodou ALPPS. I přes určité potíže způsobené nedostatkem zkušeností s touto metodou, probíhala léčba dobře a pacient primárně diagnostikován ve stadiu M1 žil dalších 5 let.

Klíčová slova

ALPPS, resekce jater, hypertrofie jater

Abstract

This case report shows treatment of 51 years old male-patient with colorectal cancer with metastatic spread into liver. Liver tumors were unresectable by conventional surgical technics, so authors chose two stage resection-ALPPS. Despite of some troubles caused by lack of experiences with this method, treatment went in good way and the patient primarily diagnosed in stadium M1 had been alive for 5 years.

Keywords

ALPPS, liver resection, liver hypertrophy

¹ Chirurgické oddělení, Slezská nemocnice v Opavě

² Katedra chirurgických oborů, Lékařská fakulta, Ostravská univerzita v Ostravě

³ Chirurgická klinika, Fakultní nemocnice Ostrava

ÚVOD

ALPPS (Associating Liver Partition and Portal Vein Ligation for Staged Hepatectomy) je metoda, jejíž dějiny se píší od roku 2012, kdy ji poprvé popsal Schlitt z Regensburgu (Schnitzbauer et al., 2012). Metoda rozvíjí dvouetapovou resekci jater původně popsanou Adamem v roce 2000 (Adam et al., 2000). Mezi první větší skupiny pacientů patří soubory Schnitzbauera, de Santibanese, Torrese, Jun Liu a Knoefela (Schnitzbauer et al., 2012; Alvarez et al., 2013; Torres et al., 2013; Knoefel et al., 2013; Li et al., 2013). Velmi důležitým krokem byl vznik mezinárodního registru v Zurichu pod taktovkou prof. Claviens (Schadde et al., 2014).

Principem metody je dvouetapová operace. V první fázi je provedena ligace pravé portální žíly a splitting jater v linii lig.falciforme. V průběhu druhé fáze je dokončena resekce jater a odstraněn pravý lalok (Alvarez et al., 2013; Knoefel et al., 2013; Li et al., 2013). Cílem výkonu je urychlení hypertrofie jater FLR (future liver remnant), podobně jako je tomu při portální embolizaci (PVE – portal vein embolisation). U ALPPS je však hypertrofie daleko rychlejší – přírůstek 22 %/den proti 3 %/den u PVE (Knoefel et al., 2013).

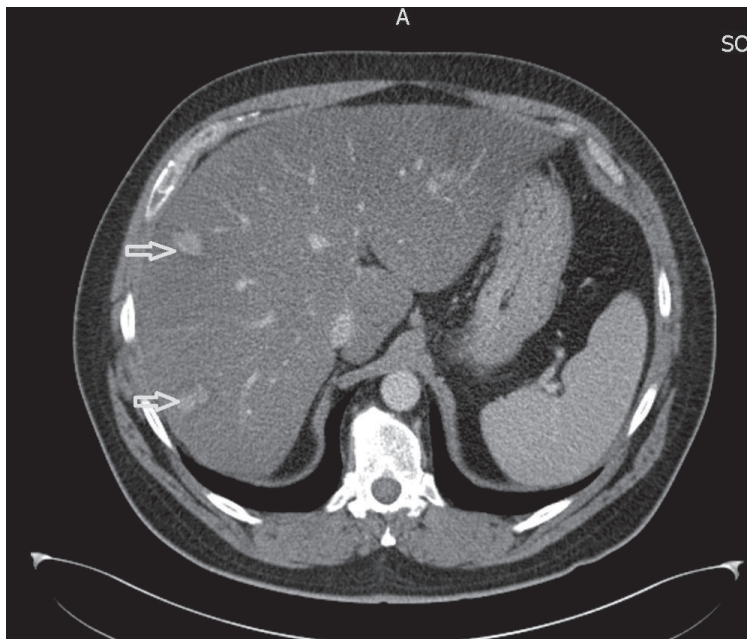
Stinnou stránkou metody ALPPS je zatím vysoké procento morbidit a mortality, přičemž morbidita se pohybuje v rozmezí 53–71 % a mortalita 0–13 % (Schnitzbauer et al., 2012; Knoefel et al., 2013; Li et al., 2013; de Santibañes a Clavien, 2012; Tschuor et al., 2013; Torres et al., 2012). Nicméně i tady dochází k nadějněmu pokroku, protože na základě výsledků ALPPS registru jsou udávány daleko optimističtější čísla – morbidita 27 % a mortalita 9 % (Schadde et al., 2014). Tyto výsledky se dají vysvětlit zpřísněním indikačních kritérií a zlepšením operační techniky.

Autoři by rádi představili prvního pacienta, který podstoupil tuto náročnou operaci na chirurgické klinice Fakultní nemocnice Ostrava.

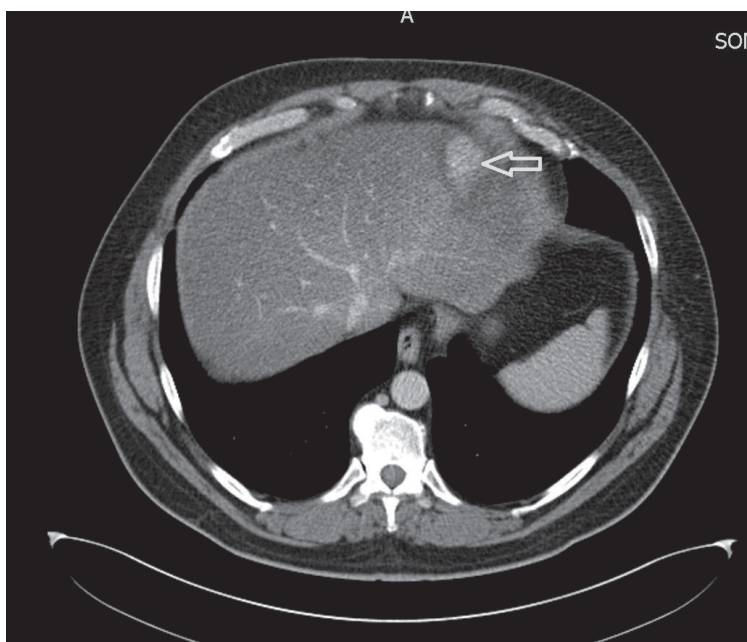
KAZUISTIKA

Pacient je muž, 51 let, diabetik 2. typu na inzulinoterapii, hypertonik na dvojkombinaci antihypertenziv, po prodělané borelióze v roce 2011 a meningitidě v roce 1970. V lednu 2013 mu byl diagnostikován adenokarcinom rektosigmatu a následně byla provedena LSK (laparoskopická) resekce sigmatu s nálezem tumoru ve 20 cm od anokutánního přechodu. Histologicky G1, T3N1 (3/26), M1-játra. Výkon byl pooperačně komplikován abscesem v ráně. Po lokální léčbě byla nakonec provedena resutura kůže v únoru 2013. Dle rozhodnutí onkologického MDT (multidisciplinární tým) byl pacient indikován k adjuvantní chemoterapii. Během dubna až května mu byla podána chemobiologická léčba – Folfiri+Erbitux, celkem 6 aplikací. V červnu 2013 byl proveden restaging pomocí CT. Byla zjištěna progresse nálezu v játrech. Jednotlivá ložiska – S8 12 cm³ a 10 cm³, S2 40 cm³, S7 9,8 cm³, S5 18,8 cm³, 1 cm³, 1 cm³. Následně jsme doplnili volumetrii jater (total liver volume) – TLV 2 978 ml, FLR 698 ml, FLR/TLV 23 %. (Obr. 1–4)

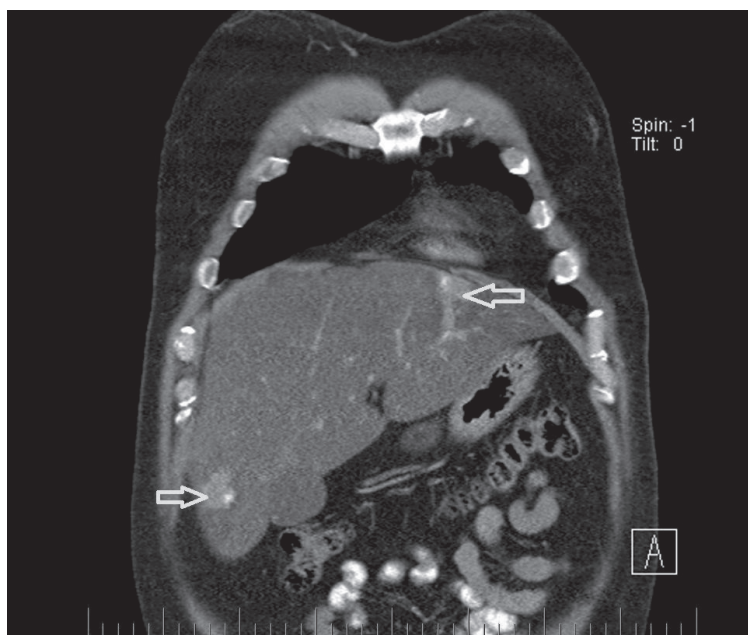
Obr. 1 Metastatické postižení

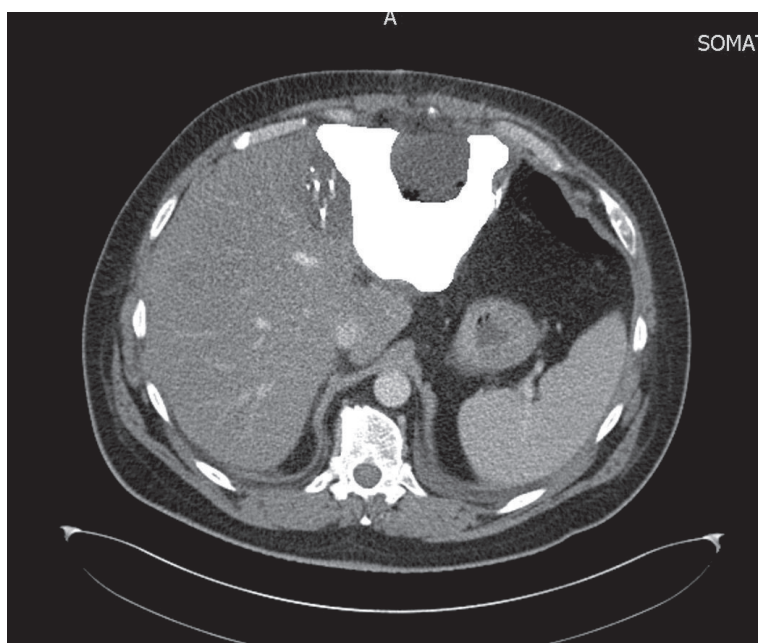
Obr. 2 Metastatické postižení

Obr. 3 Metastatické postižení

Obr. 4 Volumetrie před I. fází

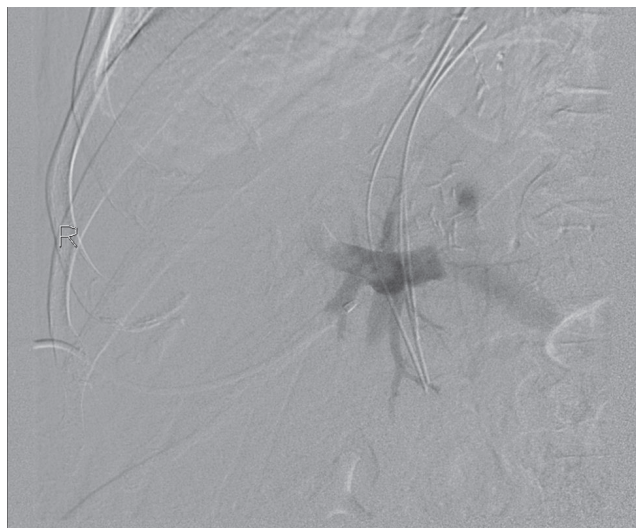

Na základě nálezů jsme pacienta indikovali k ALPPS. 17. 8. 2013 byla provedena I. fáze ALPPS. Operace trvala 420 min s krevní ztrátou 1 500 ml. V pooperačním období jsme zaznamenali pomalý nárůst FLR. Příčinou byla ponechaná dorzální větev pravé portální žíly. 27. 8. 2013 (10. pooperační den) jsme provedli embolizaci dané větve (Obr. 5–6).

Obr. 5 Venografie portálního stromu

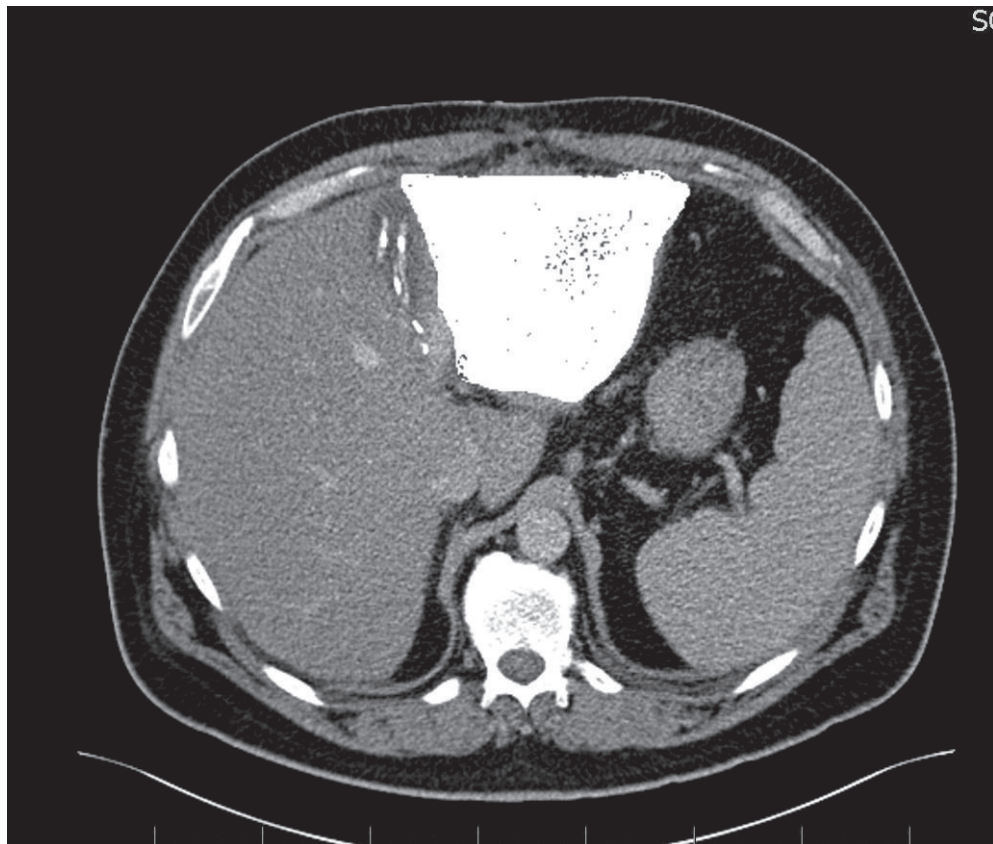

Obr. 6 St.p. embolizaci portální větve

30. 8. (13. pooperační den) následovalo kontrolní CT s nálezem FLR – 807 ml, FLR/TLV 27 %. (Obr. 7)

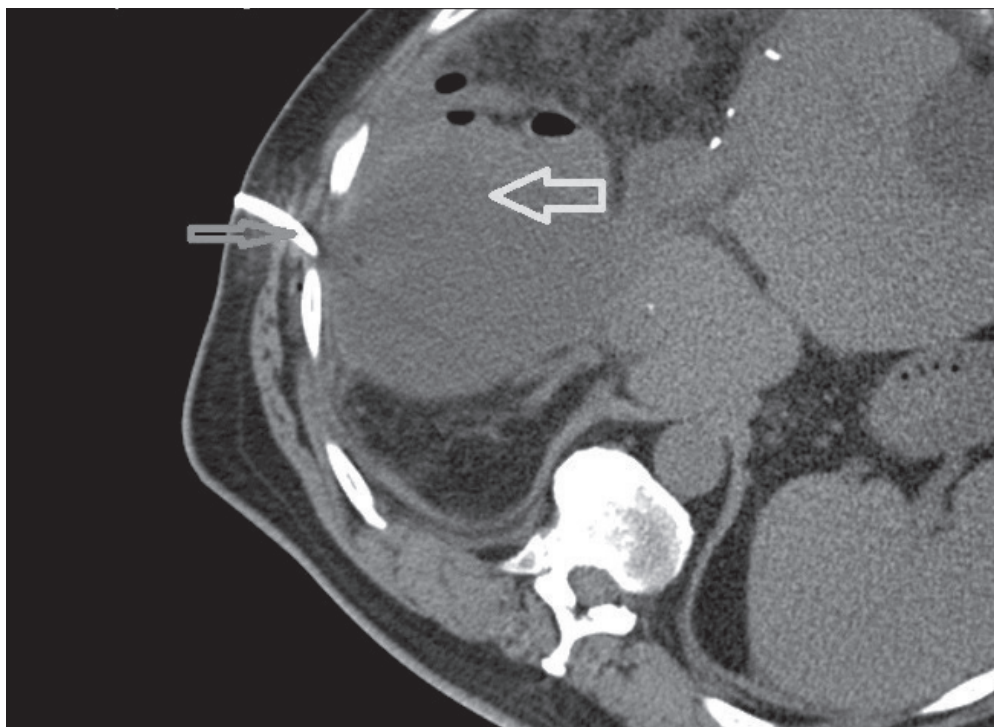
Obr. 7 Volumetrie před II. fází ALPPS

Navzdory hraniční hypertrofii jsme se vzhledem k dobrému klinickému stavu pacienta rozhodli pro jaterní resekci.

Dne 31. 8. (14. pooperační den) následovala II. fáze ALPPS. Operace trvala 300 min s krvní ztrátou 2 000 ml. Pooperačně byl pacient přeložen na KARIM (Klinika anestezie, resuscitace a intenzivní medicíny) se známkami jaterního selhávání – hypoalbuminémie 17,9 g/l, ascites, bilirubin max 61,9 umol/l. Na CT z 20. 9. 2013 bylo nalezeno abscesové ložisko v pravém subfréniu – řešeno punkcí pod CT kontrolou (Obr. 8).

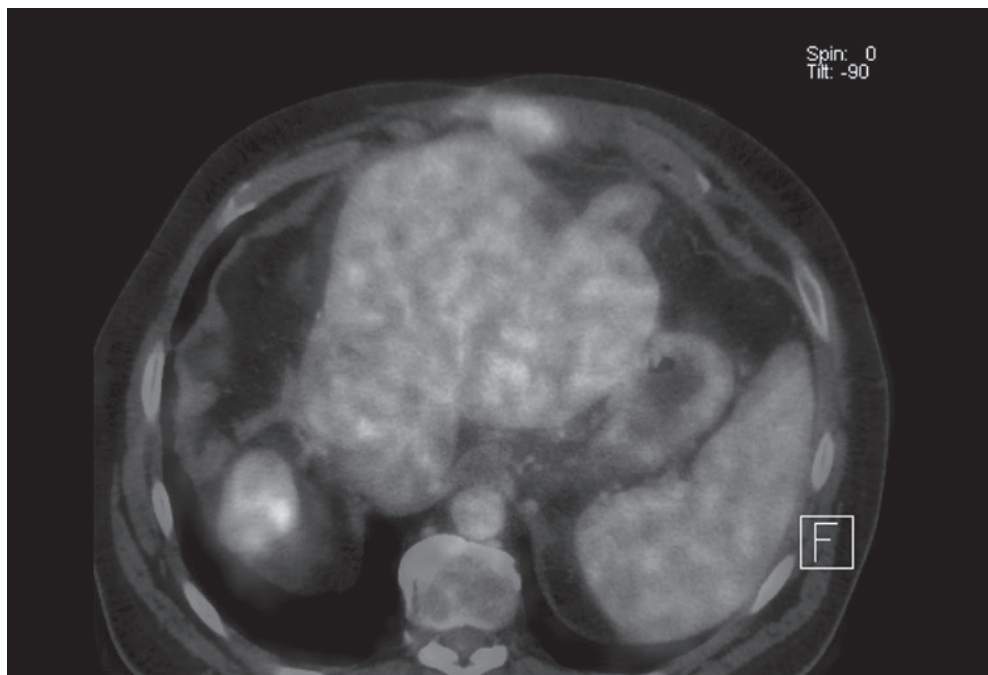
Obr. 8 Abscesové ložisko v pravém subtréniu

V dalším průběhu dochází k postupné úpravě jaterních funkcí. Pacient byl propuštěn 25. 9. 2013 (25. pooperační den po II. fázi).

V rámci pooperačního ambulantního sledování byl v listopadu 2013 zjištěn vzestup CA 19-9 na 74 U/ml a CEA 5,6 U/ml, proto byla indikována onkologická léčba Xelodou. Pro intoleranci pacienta je však léčba ukončena po II. cyklu. V dubnu 2014 bylo provedeno PET-CT – bez nálezu viabilní tumorózní tkáně. V září 2014 znovu dochází k vzestupu CA 19-9 na 110 u/ml. Je indikováno kontrolní PET-CT, které prokazuje recidivu v anastomóze po resekci rektosigmatu – potvrzeno kolonoskopicky. Na základě tohoto nálezu jsme v říjnu 2014 přistoupili k re-resekcii rektosigmatu s double-staplingem a pojistnou ileostomií. Pooperační průběh je bez komplikací, pacient je zhojen per primam. Léčba dále pokračuje adjuvantní radioterapií 56-ti Gy. V březnu 2015 jsme provedli kontrolní PET CT s negativním nálezem. (Obr. 9)

Obr. 9 Poslední PET CT s negativním nálezem na játrech

V květnu 2015 byla plánovaně zrušena ileostomie. V červenci 2015 proběhla pooperační RT lůžka tumoru v oblasti processus xyphoideus, v červnu 2016 byla pro zjištěnou recidivu jaterních metastáz indikována terapie CyberKnife. V dalším roce, duben 2017, provedena Hartmanova resekce stenózy původní anastomózy rekta a následně revize pro abscesové ložisko v presakrální oblasti. Stav bohužel postupně progredoval a pacient zemírá v prosinci 2017.

DISKUSE

Jaterní resekce v rozsahu ALPPS s sebou přináší obrovské riziko snad všech možných chirurgických komplikací, které si dokážeme představit. Když k tomu připočteme navíc odvěkého strašáka hepatálních chirurgů – jaterní selhání s mortalitou nad 30 %, je jasné, že rozhodnutí, zda pacienta indikovat k tomuto výkonu či ne, je úkol nelehký a hlavně nevědný. Po první vlně optimismu přichází vlna zdravé skepse. Indikační kritéria jsou upravována a přibývá zkušeností s operační technikou, resp. technikami. Metoda se vyvíjí, projevuje životaschopnost a snahu udržet se ve zbrojním arzenálu hepatální chirurgie. Napomáhá jí i fakt, že R0 resekce je pořád jedinou šancí na vyléčení nádorového postižení jater. Do budoucna je nutno ještě kvalitněji definovat indikační kritéria, podrobněji

propracovat operační techniky, a pravděpodobně vývoj směřovat na skupinu vybraných pracovišť, které se touto technikou budou zabývat, protože spektrum pacientů vhodných pro tento operační výkon není velký a pořád platí stará chirurgická pravda, že více výkonů na pracovišti ročně dává víc naděje na úspěšný průběh operace.

Naše kazuistika samozřejmě v žádném případě nemá ambice vyslovit jednoznačný verdikt o metodě ALPPS. Vzhledem k tomu, že se jednalo o první výkon tohoto typu na našem pracovišti, objevily se nečekané komplikace – delší doba trvání samotné operace, větší krevní ztráta, nepodvázaná dorzální větev pravé portální žíly. Na druhé straně si musíme uvědomit, že průměrná doba přežití ve IV. stadiu je 9 měsíců a i navzdory komplikacím pacient přežíval dalších skoro 5 let. Na základě těchto zkušeností jsme upravili, stále upravujeme a zdokonalujeme techniku obou fází. Zpřísňujeme indikační pravidla a pečlivěji vybíráme pacienty pro provedení ALPPS. V každém případě významně prodloužený život hned prvního pacienta ve stadiu M1 (IV. stadium) nás naplnil vírou a určitým optimizmem, že tato metoda má smysl a měla by být v indikovaných případech pacientovi nabídnuta jako poslední možnost léčby.

ZÁVĚR

ALPPS je metoda komunitou jaterních chirurgů světa neustále znovu a znovu vyzdvižována a zatracována. Snad o žádné nové chirurgické metodě se nevedou takové rozsáhlé polemiky jako právě o metodě ALPPS. Je nesporné, že je to metoda kontroverzní svou vysokou morbiditou a mortalitou na jedné straně, ale taky metoda plna příslibů a nadějí pro pacienty s primárně inoperabilním postižením jaterního parenchymu. Indikaci k této operaci je třeba stanovit velmi uvážlivě.

Literatura

ADAM, R. et al. Two-stage hepatectomy: A planned strategy to treat irresectable liver tumors. *Annals of surgery* [online]. 2000, vol. 232, no. 6, p. 777–785. ISSN 1528-1140. DOI: 10.1097/00000658-200012000-00006.

ALVAREZ, F. A., ARDILES, V., SANCHEZ CLARIA, R., PEKOLJ, J. and DE SANTIBAÑES, E. Associating Liver Partition and Portal Vein Ligation for Staged Hepatectomy (ALPPS): Tips and Tricks. *Journal of gastrointestinal surgery* [online]. 2013, vol. 17, no. 4, p. 814–821. ISSN 1873-4626. DOI: 10.1007/s11605-012-2092-2.

DE SANTIBAÑES, E. and CLAVIEN, P. A. Playing Play-Doh to prevent postoperative liver failure: the “ALPPS” approach. *Annals of surgery*. 2012, vol. 255, no. 3, p. 415–417. ISSN 0003-4932.

KNOEFEL, W. T. et al. In situ liver transection with portal vein ligation for rapid growth of the future liver remnant in two-stage liver resection. *The British journal of surgery*. 2013, vol. 100, no. 3, p. 388–394. ISSN 0007-1323.

LI, J., GIROTTI, P., KÖNIGSRAINER, I., LADURNER, R., KÖNIGSRAINER, A. and NADALIN, S. ALPPS in Right Trisectionectomy: a Safe Procedure to Avoid Postoperative Liver Failure?. *Journal of gastrointestinal surgery*. 2013, vol. 17, no. 5, p. 956–961. ISSN 1091-255X.

SCHADDE, E. et al. Early survival and safety of ALPPS: first report of the International ALPPS Registry. *Annals of surgery* [online]. 2014, vol. 260, no. 5, p. 829–836; discussion 836–838. ISSN 1528-1140. DOI: 10.1097/SLA.0000000000000947.

SCHNITZBAUER, A. A. et al. Right portal vein ligation combined with in situ splitting induces rapid left lateral liver lobe hypertrophy enabling two-staged extended right hepatic resection in small-for-size settings. *Annals of surgery*. 2012, vol. 255, no. 3, p. 405–414. ISSN 0003-4932.

TORRES, O. J. et al. Associating liver partition and portal vein ligation for staged hepatectomy (ALPPS): the Brazilian experience. *Arquivos brasileiros de cirurgia digestiva: ABCD = Brazilian archives of digestive surgery* [online]. 2013, vol. 26, no. 1, p. 40–43. [cit. 25. 9. 2013]. ISSN 2317-6326. DOI: 10.1590/s0102-67202013000100009.

TORRES, O. J., MORAES-JUNIOR, J. M., LIMA, N. C. and MORAES, A. M. Associating liver partition and portal vein ligation for staged hepatectomy (ALPPS): a new approach in liver resections. *Arquivos brasileiros de cirurgia digestiva: ABCD = Brazilian archives of digestive surgery*. 2012, vol. 25, no. 4, p. 290–292. ISSN 0102-6720.

TSCHUOR, CH. et al. Salvage parenchymal liver transection for patients with insufficient volume increase after portal vein occlusion – An extension of the ALPPS approach. *European journal of surgical oncology*. 2013, vol. 39, no. 11, p. 1230–1235. ISSN 0748-7983.

Kontakt

MUDr. Matúš Peteja, Ph.D.
Slezská nemocnice v Opavě, Chirurgické oddělení
Olomoucká 470/86, 746 01 Opava, Česká republika
matus.peteja@snopava.cz